

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

Resum executiu

Títol: El turisme com a problema? El cas de les Illes Balears i la llei sobre els lloguers turístics.

Autor/a: Albert Aguilar Obrador

Tutor/a: Nicolás Barbieri Muttis

Bellaterra, maig de 2019

Grau en Ciència Política i Gestió Pública

Des del *boom* del turisme viscut als anys 60 aquest fenomen ha estat la base de l'economia de les Illes Balears, sent en l'actualitat el sector més important tant en llocs de feina com en PIB de la comunitat autònoma. El nombre de visitants arribats a aquest territori ha experimentat un creixement constant en les darreres dècades del segle XX i la primera del XXI, un creixement que s'ha incrementat en els darrers anys fins a arribar als més de 16 milions de turistes de l'any 2017.

Aquestes xifres, que es van superant cada any gràcies en part a l'aparició de noves modalitats de negoci com el lloguer turístic, han fet que alguns sectors de la societat balear comencin a qüestionar aquest model o com a mínim, a demanar-se si s'hi han d'establir certs límits. Associacions ecologistes i veïnals apunten a problemàtiques com la massificació en els mesos d'estiu, la degradació del medi ambient, la precarietat laboral, la gentrificació en barris dels nuclis urbans, l'encariment del nivell de vida o els problemes de convivència i de manca de civisme com a impactes directes del turisme en el territori i la societat balear.

En aquest context és en el qual el Govern Balear va impulsar l'any 2017 una reforma de la llei turística de la comunitat, destinada principalment a regular el lloguer turístic a la comunitat. Aquesta nova normativa (Llei 6/2017, de 31 de juliol, de modificació de la Llei 8/2012, de 19 de juliol, del turisme de les Illes Balears, relativa a la comercialització d'estades turístiques a habitatges) i el camí que va dur a la seva aprovació és l'objecte de l'estudi. Aquest ha estat realitzat utilitzant la bibliografia acadèmica de Kingdon (*multiple streams framework*) i Baumgartner i Jones (*punctuated equilibrium*), acudint als documents relacionats amb el tema (lleis, informes i retalls de premsa importants) i entrevistat a actors importants en el desenvolupament de la llei i del debat sobre el turisme a les Balears.

Fent ús de la bibliografia relativa al procés de les polítiques públiques de Kingdon, amb les tres corrents necessàries per a engegar una nova política (problema, polítiques i política), hem estudiat com ha estat el procés de formulació d'aquesta nova legislació i quins han estat els factors claus per a la seva adopció. El primer d'aquests factors explicatius de la nova llei és la introducció a l'agenda d'una nova definició del problema amb l'entrada a les institucions d'uns decisors polítics més afins al discurs del turisme sostenible i de qualitat (a través de les eleccions autonòmiques de 2015). Aquests actors, representants dels partits d'esquerres de les Balears que formaren el nou govern, varen imposar la necessitat de regular el lloguer turístic als estaments decisors. En segon lloc, la mobilització dels actors externs interessats a canviar la concepció del propi turisme, des de l'ecologisme als moviments veïnals, va jugar un paper important a l'hora de d'exposar a la ciutadania balear les problemàtiques derivades del turisme. Això va estretament lligat al darrer factor, els canvis en l'opinió pública general sobre el model turístic balear, mesurables amb diverses enquestes que mostren la preocupació dels ciutadans de les illes sobre la massificació i el deteriorament del territori. Així, de les tres corrents de Kingdon, les que es manifesten amb més intensitat en aquesta política pública i les que, per tant, obren la finestra d'oportunitat per a impulsar-la són la del problema, amb una nova definició, i la de la política, amb canvis en l'opinió pública i canvis en les institucions després de les eleccions autonòmiques del 2015.

El resultat d'aquest procés va ser una llei en la qual les mesures més destacables són un nou sostre de places turístiques a les Balears, l'establiment de mecanismes de persecució de l'oferta il·legal de lloguer turístic i la exigència a ajuntaments i Consells Insulars de realitzar una zonificació per a delimitar on es pot dur a terme aquesta pràctica.

Per a esbrinar la magnitud del canvi que suposa aquesta política pública, juntament amb altres com l'aplicació l'any 2016 d'una taxa turística pel mateix Govern Balear, ens hem dirigit a la teoria de "l'equilibri puntualitzat" de Baumgartner i Jones, segons la qual a les estructures de decisió s'hi viuen grans períodes d'estabilitat només interromputs per curtes situacions de desequilibri en les quals es donen els canvis substancials en les polítiques. Tenint en compte que durant tota la història del govern autonòmic s'ha viscut un monopoli del discurs turístic desenvolupista, el reconeixement per primera vegada de les institucions que a les Balears cal posar certs límits al turisme i l'aplicació de mesures més o menys restrictives al sector fa que puguem parlar d'una "puntualització" en el model d'equilibri puntuat.